

21.

Wartość rozwoju duchowego

I. PROSPEKT WARTOŚCI

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój duchowy

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Zgłębianie i rozumienie praktykowanej religii

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Umiejętność postępowania według wyznawanej religii

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Czym jest religia, a czym wiara?
- Jak rozwijam w sobie „człowieka wewnętrznego”?
- Charakterystyka wybranych świadków wiary chrześcijańskiej w ojczyźnie i za granicą.

- „Nie szukałbyś mnie, gdybyś mnie już nie znalazł”¹.
- Wszyscy jesteśmy powołani.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Osoba stanowi jedność cielesną i duchową².
- Każda osoba ma prawo i obowiązek poszukiwania prawd religijnych³.
- Bóg objawia się w sposób naturalny (poprzez świat naturalny) i pozytywny (bezpośrednia mowa Boga do człowieka: objawienie w Starym Testamencie, objawienie w Jezusie Chrystusie)⁴.

Zasady

- Rozumiem siebie samego jako „byt w relacji” – odnajduję siebie w relacji: z Bogiem, z narodem, ze światem.
- Rozwijam w sobie życie duchowe przez lekturę: Pisma Świętego, prasy religijnej, żywotów świętych itp.
- Podejmuję osobistą decyzję, by postępować według wzoru i nauki Jezusa Chrystusa⁵.

¹ B. Pascal, *Mysli*, tłum. T. Boy-Żeleński, wyd. Helion, Gliwice 2019, s. 326.

² „Stanowiąc jedność cielesną i duchową, człowiek przez samą swoją cielesność łączy w sobie elementy świata materialnego, tak że przez niego osiągają one swą głębię i wznoszą głos w dobrowolnej pochvale Stwórcy”. KDK 14.

³ „Człowiek, istota szukająca prawdy, jest więc także tym, którego życie opiera się na wierze”. FR 31.

⁴ „Do was, młodzi, mówię: jeśli słyszycie wezwanie Chrystusa, nie odrzucajcie go! Odważnie wejdźcie na wielkie drogi świętości, które wytyczyli wybitni święci i święte, idąc za Chrystusem. Bądźcie wierni ideałom, typowym dla waszego wieku, ale nie wahajcie się przyjąć zamysłu Boga wobec was, jeśli On was wezwie, byście szukali świętości w życiu konsekrowanym. Po dziwiawcie wszystkie dzieła Boże w świecie, ale umiejcie zatrzymać wzrok na rzeczywistościach, które nigdy nie przemijają”. VC 106.

⁵ „Wielkość Chrystusa nauczającego oraz wewnętrzna spoistość i siła przekonująca Jego nauki płynie stąd, że Jego słowa, przypowieści i rozprawy nie dają się nigdy oddzielić od Jego życia i Osoby. W takim ujęciu życie Chrystusa okaże się nieustannym nauczaniem: Jego milczenie, cuda, modlitwa, miłość do ludzi, szczególna troska o poniżonych i biednych, całkowite przyjęcie ofiary krzyżowej dla odkupienia ludzi, samo wreszcie zmartwychwstanie – są urzeczywistnieniem Jego słowa i wypełnieniem Objawienia. Dlatego też Ukrzyżowany stał się dla chrześcijan najwspanialszym i najbardziej znanym obrazem Chrystusa Nauczyciela”. CT 9.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Wiara jest dynamiczną postawą człowieka wobec Boga. Życie duchowe, wewnętrzne, to sfera życia osobowego, która dąży do ustawicznego rozwoju.
- Osoba, która chce umocnić swoją wiarę, powinna przebywać we wspólnocie osób wierzących.
- W rodzinie i wśród najbliższych przeżywamy pierwsze doświadczenia wartości ewangelicznych.

Zasady

- Wychowuję dziecko do odpowiedzialnego korzystania z wolności, tak aby rozwijało się zgodnie z otrzymanym i rozeznaczonym powołaniem⁶.
- Angażuję się w życie wspólnot religijnych.
- Razem z dziećmi pomagamy sobie na drodze do spotkania i zjednoczenia z Jezusem Chrystusem.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Sfera duchowa nie jest oderwana od codziennego życia.
- Szanowanie osób, które są wyznawcami innej religii⁷.
- Życie duchowe i rozwój intelektualny nie są ze sobą sprzeczne⁸.

Zasady

- Poprzez nauczanie religii pomagam uczniom czynić postępy w ich formacji duchowej.

⁶ „Trzeba tu przypomnieć, że jeśli rodzice nie żyją wartościami ewangelicznymi, trudno oczekiwać, by młody człowiek mógł usłyszeć głos powołania, zrozumieć konieczność wyrzeczeń, jakie musi podjąć, docenić piękno celu, jaki ma osiągnąć. [...] Konieczne jest też wychowywanie młodych do odpowiedzialnego korzystania z własnej wolności, aby potrafili poświęcić życie – zgodnie z otrzymanym powołaniem – najwznioślejszym rzeczywistościom duchowym”. VC 107.

⁷ „Skoro bowiem Chrystus umarł za wszystkich i skoro ostateczne powołanie człowieka jest w istocie jedno, mianowicie Boskie, powinniśmy utrzymywać, że Duch Święty wszystkim daje możliwość uczestniczenia w tym misterium paschalnym w tylko Bogu znany sposób”. KDK 22.

⁸ „Człowiek dzięki światłu rozumu potrafi rozeznaczyć swoją drogę, ale może ją przemierzyć szybko, uniknąć przeszkód i dotrzeć do celu, jeśli szczerym sercem uznaje, że jego poszukiwanie jest wpisane w horyzont wiary. Nie można zatem rozdzielać wiary i rozumu nie pozbawiając człowieka możliwości właściwego poznania samego siebie, świata i Boga”. FR 16.

- W przekazie prawd religijnych poszukuję metod pedagogicznych i sposobów komunikacji dostosowanych do uczniów.
- W formacji duchowej nawiązuję do różnych dziedzin wiedzy.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Uczniowie są zaproszeni do napisania referatów o największych religiach świata. Mają za zadanie scharakteryzować ich duchowości oraz porównać je z praktykowaną przez siebie religią.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Rozwijając życie duchowe, uczeń stale podąża za rzeczami prawdziwymi i dobrymi. Wie, że wiary się „nie posiada”, ale stale się ją rozwija i ponosi nieustanny wysiłek, by wzrastać duchowo. Poprzez poszukiwanie prawdy uczeń poznaje samego siebie, rozeznaje swoje powołanie życiowe, ma świadomość, że sfera duchowa człowieka ma związek z najważniejszymi problemami w życiu człowieka. Młody człowiek, w swoim rozwoju życia duchowego, dąży do stałego kontaktu z Bogiem. Pomaga też innym osobom w rozwijaniu wartości duchowych. Rozumie, że życie duchowe przekracza doświadczenia tylko fizyczne człowieka⁹.

1.10. ZAGROŻENIA

W swoim rozwoju duchowym uczeń może uznać, że prawda ma charakter relatywny i jest uzależniona od tendencji światopoglądowych danej epoki. Istnieje ryzyko, że poprzestanie na rozwiązaniach częściowych, zaniecha rzetelnego studiowania zagadnień duchowych. Niewłaściwe rozumienie sfery duchowej może go zupełnie zamknąć w sobie lub oderwać od codziennego życia i relacji z innymi osobami. Ponadto młody człowiek może stwierdzić, że osoba nie jest w stanie poznać prawdy, co doprowadzi do rezygnacji z poszukiwań odpowiedzi na podstawowe życiowe pytania. Pojawi się zupełna obojętność religijna i brak zainteresowania sprawami wiary. Jego wizja człowieka nie będzie miała żadnych odniesień do życia duchowego.

⁹ „Pragnę jedynie stwierdzić, że rzeczywistość i prawda wykraczają poza granice tego, co faktyczne i empiryczne; chcę też wystąpić w obronie ludzkiej zdolności do poznania tego wymiaru transcendentnego i metafizycznego w sposób prawdziwy i pewny, choć niedoskonały i analogiczny”. FR 83.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

W trakcie dorastania i dojrzewania człowiek rozwija się w każdym aspekcie. Dzieje się tak zarówno z fizycznością, jak i sferą psychiczną. Bardzo ważne, aby nie zaniedbać także rozwoju duchowego. Rozwój ten odbywa się praktycznie przez całe nasze życie. Przechodzimy różne etapy, a nasza wiara może ewoluować na każdym z nich. Powinniśmy zgłębiać praktykowanie religii szczególnie w okresie dojrzewania. To pozwoli nam nie zagubić się w tym trudnym i burzliwym okresie. Dzięki modlitwie i wypełnianiu przykazań możemy poznać bardziej samego siebie oraz rozwijać nasz kontakt z Bogiem.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Tytułowa bohaterka książki autorstwa Lucy Maud Montgomery wychowywała się w sierocińcu. Po kilku latach wreszcie znalazła swój nowy dom u Maryli i Mateusza. W wyniku wychowania w sierocińcu nikt nie nauczył Ani, co to jest modlitwa ani jak ma ją odmawiać. Maryla była bardzo pobożną kobietą. Postanowiła więc, że skoro przyjęła dziewczynkę pod swój dach, to musi nauczyć ją modlitwy.

– Dlaczego właściwie trzeba klękać do modlitwy? Gdybym naprawdę chciała się pomodlić, wiem, co bym zrobiła. Poszłabym sama na wielką, piękną łąkę albo jeszcze lepiej do dużego, ciemnego lasu i patrzyłabym hen w niebo, w górę, w ten cudny, bezgraniczny błękit. Wtedy po prostu odczułabym modlitwę całym sercem... Jestem gotowa. To co mam mówić?

Maryla ciągle była zakłopotana. Chciała nauczyć Anię tego codziennego, dziecięcego pacierza: „Dzień się już skończył...”. Ale jak można się było już przekonać, Maryla miewała przebłyski poczucia humoru, a może raczej posiadała wyczucie tego, co jest odpowiednie dla każdego człowieka. Dlatego natychmiast zrozumiała, że znany powszechnie dziecięcy pacierz, właściwy dla dzieci zasypiających w objęciach matek, nie jest czymś odpowiednim dla tej biednej sieroty, która do tej pory nie zaznała niczyjej miłości. Nie może więc modlić się za rodzinę, której nigdy nie miała.

– Myślę, że jesteś już na tyle duża, że możesz się modlić bez niczyjej pomocy – stwierdziła ostatecznie. – Podziękuj Bogu za całe dobro, które cię spotkało, i poproś go mocno o spełnienie twoich marzeń.

– Dobrze, postaram się to zrobić jak najlepiej – przyrzekła Ania, kładąc głowę na kolanach Maryli.

Jak czytamy w powyższym fragmencie, modlitwa i kontakt z Bogiem były bardzo ważne dla Maryli, a stopniowo także dla Ani. Dziewczynka była bardzo wrażliwą osobą oraz była boleśnie doświadczona przez los. Z tego powodu z reguły skrupulatna i stanowcza Maryla zdecydowała się podczas nauczania podopiecznej, aby modliła się swoimi słowami. Rozumiała, że od formy modlitwy ważniejszy jest sam kontakt z Bogiem i cieszyła się, że Ania z ochotą i radością przystąpiła do praktykowania religii.

L.M. Montgomery, *Ania z Zielonego Wzgórza*,
tłum. M. Skrabek,
Wydawnictwo Greg,
Kraków 2018, s. 55-56.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Dzisiejszą pokusą jest sprowadzanie chrześcijaństwa do mądrości czysto ludzkiej, jakby do wiedzy o tym, jak dobrze żyć. W świecie silnie zsekularyzowanym nastąpiło „stopniowe zeświecczenie zbawienia”, dlatego walczy się, owszem, o człowieka, ale o człowieka pomniejszonego, sprowadzonego jedynie do wymiaru horyzontalnego. My natomiast wiemy, że Jezus przyszedł, by przynieść zbawienie całkowite, które obejmuje całego człowieka i wszystkich ludzi, otwierając ich na wspaniałe horyzonty usynowienia Bożego.

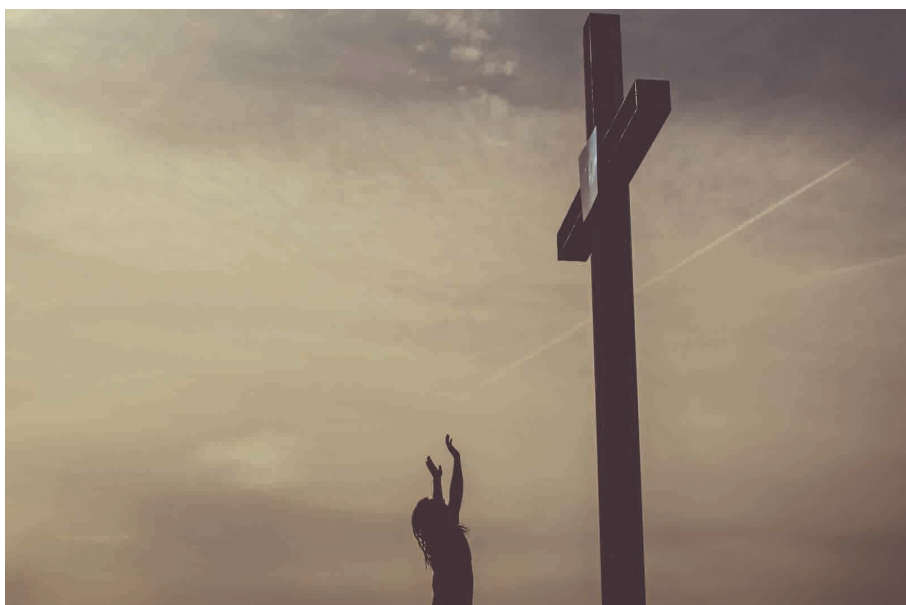

RMis 1.

Problem rozwoju jest ściśle związany również z naszym pojmowaniem duszy ludzkiej, ponieważ nasze „ja” jest często sprowadzane do psychiki, a zdrowie duszy myłone jest z dobrym samopoczuciem emocjonalnym. U podłoża tych redukcji leży wielkie niezrozumienie życia duchowego, a prowadzą one do niedostrzegania, że rozwój człowieka i narodów zależy

również od rozwiązywania problemów o charakterze duchowym. Oprócz wzrostu materialnego rozwój musi obejmować również wzrost duchowy, ponieważ osoba ludzka stanowi „jedność cielesną i duchową”, zrodzoną ze stwórczej miłości Boga i przeznaczoną do życia wiecznego. Człowiek rozwija się, gdy wzrasta duchowo, gdy jego dusza poznaje samą siebie oraz prawdę, której zarodek Bóg w niej umieścił, gdy prowadzi dialog z samym sobą oraz ze swym Stwórcą. Pozostając z dala od Boga, człowiek jest niespokojny i chory. Wyobcowanie społeczne i psychologiczne oraz tak liczne nerwice występujące w bogatych społeczeństwach mają również przyczyny natury duchowej. Społeczeństwo dobrobytu, rozwinięte materialnie, ale przytłaczające dla duszy, nie jest ze swej natury ukierunkowane na autentyczny rozwój. Nowe formy zniewolenia przez narkotyki i rozpacz, w jaką popada tak wiele osób, znajdują wyjaśnienie nie tylko socjologiczne i psychologiczne, ale zasadniczo duchowe. Pustka, w jakiej dusza czuje się pozostawiona, mimo licznych terapii dla ciała i dla psychiki, przynosi cierpienie. Nie ma pełnego rozwoju i powszechnego dobra wspólnego bez dobra duchowego i moralnego osób, pojmowanych w ich pełni duszy i ciała.

CV 76.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Teraz widzimy jakby w zwierciadle, niejasno; wtedy zaś ujrzymy twarzą w twarz. Teraz poznaję po części, wtedy zaś będę poznawał tak, jak sam zostałem poznany.

1 Kor 13,12.

Podobnie także Duch przychodzi z pomocą naszej słabości. Gdy bowiem nie umiemy się modlić tak, jak trzeba, sam Duch przyczynia się za nami w błaganiach, których nie można wyrazić słowami.

Rz 8,26.

Wiara zaś jest poręką tych dóbr, których się spodziewamy, dowodem tych rzeczywistości, których nie widzimy.

Hbr 11,1.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Obraz Boży jest obecny w każdym człowieku. Jaśniej we wspólnocie osób na podobieństwo jedności Osób Boskich między sobą.

KKK 1702;
por. 1700; 1701.

IV. LITERATURA

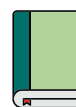
Benedykt XVI do młodych, red. S. Szefer, wyd. AA, Kraków 2006.

Benedykt XVI, *Enc. Caritas in veritate*, [online:] http://www.vatican.va/content/benedict-xvi/pl/encyclicals/documents/hf_ben-xvi_enc_20090629_caritas-in-veritate.html [dostęp: 15.02.2021].

Brandstaetter R., *Pieśń o moim Chrystusie*, Wydawnictwo Święty Wojciech, Poznań 2005.

Fesch J., *Za pięć godzin zobaczę Jezusa. Dziennik więzienny przygotowany przez Daniela-Ange'a*, tłum. A. Frey, Wydawnictwo Księża Marianów, Nowy Sącz 2005.

Jan Paweł II, *Adh. Catechesi tradendae*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 2, *Adhortacje*, Wydawnictwo M, Kraków 2006, s. 19-62.

- Jan Paweł II, *Enc. Fides et ratio*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 1, *Encykliki*, Wydawnictwo M, Kraków 2006, s. 675-738.
- Jan Paweł II, *Enc. Redemptoris missio*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 1, *Encykliki*, Wydawnictwo M, Kraków 2006, s. 333-392.
- Jan Paweł II, *Prymat wartości duchowych w wychowaniu młodych roku 2000*, 18.03.1982, w: tegoż, *Nauczanie papieskie*, V, 1, 1982, wyd. Pallottinum, Poznań 1993, s. 387-389.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.
- Montgomery L.M., *Ania z Zielonego Wzgórza*, tłum. M. Skrabek, Wydawnictwo Greg, Kraków 2018.
- Pascal B., *Myśli*, tłum. T. Boy-Żeleński, wyd. Helion, Gliwice 2019.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia*, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Sobór Watykański II, *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym [Gaudium et spes]*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 526-606.

